

Memorandum 2024

Jeugdraad Essen

Welkom!

Om te beginnen, willen we je welkom heten. Bedankt om even tijd te maken om te luisteren naar de stem van de Essense kinderen en jongeren. In onze gemeente wonen er 5640 kinderen en jongeren tussen 0 en 25 jaar. Ze vertegenwoordigen ongeveer 30% van de Essense bevolking. In Essen groeien ze op, hebben ze verschillende hobby's, maken ze vriendjes, verplaatsen ze zich, genieten ze van de natuur, het sociale leven en zoveel meer. Een belangrijke groep om aan het woord te laten en te luisteren naar de wensen en noden die er bij hen liggen, lijkt ons.

Wij hebben als jeugdraad geprobeerd om zoveel mogelijk van deze kinderen en jongeren aan het woord te laten. Dit memorandum is geschreven voor én door de Essense jeugd en het Essens jeugdwerk. In totaal hebben we een kleine duizend kinderen en jongeren kunnen bevragen. De antwoorden uit de verschillende bevragingen vormen een kapstok voor ons als jeugdraad om enkele aandachtspunten aan te kaarten. De verschillende thema's worden verder onderbouwd met externe data uit relevant, bovenlokaal jeugdonderzoek. In samenwerking met de jeugddienst, hebben we via verschillende wegen ideeën en suggesties verworven.

Initiatief van

Heb je vragen bij dit memorandum of ontvang je graag een digitale versie? Stuur ons een mailtje of surf naar onze pagina op de website van Gemeente Essen.

✉ jeugdraad.essen@gmail.com

🌐 <https://www.essen.be>

• **Bevraging Dag van de Jeugdbeweging (2023): 102 participanten**

- Er werden negen beleidsthema's voorgelegd aan de aanwezige leden en leiding van de verschillende jeugdverenigingen tijdens het jaarlijks ontbijt. De verschillende thema's waren de volgende: Veiligheid, Onderwijs, Verkeer en mobiliteit, Vrije tijd, Samenleven en diversiteit, Milieu en duurzaamheid, Publieke ruimte, Communicatie, Inspraak en participatie. De deelnemers konden kiezen aan welke thema's ze het meeste belang hechten. De leeftijd varieerde tussen 5 en 22 jaar, waarvan de meerderheid zich situeerde tussen 12 en 19 jaar.

• Postkaartjes Kindergemeenteraad (2024): 589 participanten

- In de kindergemeenteraad zetelen leerlingen uit het 5de en/of 6de leerjaar. Zij mochten postkaartjes op school verdelen waar de kinderen ideeën konden opschrijven rond de vraag 'Wat zou jij doen als je burgemeester van Essen zou zijn?'. We kregen ideeën van Mariaberg Hoek, Potlodenschool, Mariaberg Centrum, Wigo en College. Dit zijn vijf van de zeven Essense lagere scholen.

• Enquête secundair onderwijs (2024): 265 participanten

- De negen beleidsthema's van hierboven, werden verder uitgewerkt in een enquête die werd afgenomen bij de leerlingen van het 4de t.e.m. 6de jaar secundair onderwijs in Essen: Don Bosco Mariaberg, Sint-Jozefinstituut en College Essen. De participanten situeren zich voornamelijk tussen 15 en 17 jaar en volgen een richting in de doorstroomfinaliteit. Ongeveer 10% volgt een richting in de dubbele finaliteit en 5% in de arbeidsfinaliteit. Iets meer dan de helft is lid van een sportclub, 40% zit in een jeugdbeweging en 20% is niet verenigd. De helft van de participanten komen uit de verschillende Essense wijken. De andere helft gaat naar school in Essen maar is hier geen inwoner.

In dit memorandum kom je te weten wat de kinderen en jongeren van onze gemeente vinden en waar er werkpunten liggen. Als jeugdraad geven we enkele voorbeelden en tonen we waar een concrete opvolging noodzakelijk is. We hopen dat u dit memorandum met de nodige aandacht kan lezen en hiermee aan de slag gaat. De bevragingen werden positief onthaald bij de kinderen en jongeren, nu is het tijd om hun stem effectief te laten weerklinken.

Benieuwd naar wat jij kan betekenen voor deze fantastische doelgroep? We wensen je veel leesplezier!

Jeugdraad Essen

Inhoudstafel

01

Lekker in je vel én in je lijf

- Lekker in je vel – mentaal welzijn
- Lekker in je lijf – gezondheid

Bouwen aan een jeugd 'community'

02

03

Veiligheid troef!

3... 2... 1... Actie(f) (jeugdaanbod)!

Activiteiten & 'Fun'-damenten
Gezellige dorpskernen

04

05

Onderweg naar morgen

- Verkeer
- Lijn 12 & buslijnen – mobiliteit

Inclusief *alstemblief*?

06

07

Opgeruimd staat netjes

01 Lekker in je vel én in je lijf

Mentaal welzijn en gezondheid staan niet zomaar bovenaan dit memorandum. Uit de bevraging tijdens de Dag van de Jeugdbeweging blijkt dat een grote meerderheid van de Essense kinderen en jongeren (bijna 3 op 4) belang hecht aan dit thema.

Lekker in je vel – mentaal welzijn

Mentaal welzijn gaat over hoe je je intern voelt en hoe je je gedachten en emoties beheerst (Bataljong vzw, 2024a). Het is net zo belangrijk als je fysieke gezondheid. Zie je hersenen als een spier waar ook voor gezorgd moet worden. Soms voelen we ons blij, verdrietig, gestrest of boos. Dit is volkomen normaal. Maar net zoals je voor je lichaam zorgt door middel van voeding, lichaamsbeweging en slaap, is het ook belangrijk om voor je geestelijke gezondheid te zorgen. Je kunt dit doen door met anderen – vrienden, familie of een vertrouwenspersoon op school – te praten wanneer je je down voelt. Maak jezelf gelukkig door iets te doen waar je van houdt: hobby's, sport, naar muziek luisteren, etc. De afgelopen jaren krijgt mentaal welzijn bij kinderen en jongeren meer aandacht. En dit is maar goed ook, want het staat onder enorme druk. Het is een *hot topic* geworden tijdens en na corona én blijft bij uitstek het thema waar op lokaal vlak een grotere betrokkenheid nodig is. Je goed voelen in je vel is immers ontzettend belangrijk en daar kan de gemeente Essen een grote bijdrage aan leveren.

Uit de schoolenquête blijkt dat bijna 1 op 5 Essense jongeren zich minder goed in hun vel voelt

Uit de enquête van het secundair onderwijs (hierna: schoolenquête) bleek dat bijna 1 op 5 Essense leerlingen zich minder goed in hun vel voelt. Deze resultaten liggen in lijn met die van de Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur (2023a) bij Essense inwoners, waarbij bijna 1 op 5 aangaf zich niet gelukkig te voelen. Wanneer dit geluksgevoel vergeleken wordt met het gemeten geluksgevoel in 2020, is Essen zelfs de sterkste daler (-7%) ten opzichte van de referentiegemeenten met een gelijkaardig inwonersaantal en een gelijkaardige bevolkingssamenstelling (bvb. Stabroek: een gemeente die ook een toenemend aantal jongeren heeft). Mogelijke verklaringen voor een minder goed mentaal welzijn zouden een gebrek aan copingmechanismen, een gebrek aan kennis omtrent hulpverlening en een gebrek aan opvangmogelijkheden zijn. Bovendien kan ook een gebrek aan tevredenheid over de aanwezige gezondheidsvoorzieningen het mentaal welzijn van Essenaren verklaren. In de Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur (2023c) scoort dit thema namelijk opvallend laag in 2023 (bijna 2 op 5 is neutraal of ontevreden over de Essense gezondheidsvoorzieningen) en is er ten opzichte van 2020 zelfs een daling van meer dan 20%. Er is dus nog zeker werk aan de winkel voor onze gemeente.

Aanbevelingen

- Uitbreiding van **toegankelijke professionele hulpbronnen in de eerste lijn** (bvb. huisartsen, psychologen, JAC, OverKop-huis, TEJO, ...)
 - Kinderen, jongeren en hun opvoedingsverantwoordelijken moeten sneller en op een laagdrempelige manier geholpen kunnen worden met al hun vragen en moeilijkheden, zonder hiervoor te hoeven uitwijken naar andere gemeenten en dorpen.
 - Volgens de jeugdraad lijkt dit dan ook zeker iets wat naar de toekomst toe met instanties het Huis van het Kind - regio Noorderkempen en Zorgpunt Essen bekeken en verder uitgebouwd kan worden.
- Uitwerking van **kenbaar vormingsaanbod omtrent mentale gezondheid**
 - De gemeente moet haar welzijnslandschap uitbreiden en zichtbaarder maken, zodoende dat de Essense inwoners sneller weten waar ze terecht kunnen met al hun vragen rond mentaal welzijn en hun copingmechanismen verbeteren. Warme William is hier een heel mooi voorbeeld van en kan een uitgangspunt zijn naar meer zichtbare en warme welzijns campagnes. Ook is het belangrijk om voldoende psycho-educatie rond mentaal welzijn binnen de Essense scholen te voorzien, alsook voldoende ondersteuning te bieden aan belangrijke opvoedingsfiguren en andere actoren die een bijdrage leveren aan het mentaal welzijn van kinderen en jongeren (bvb. jeugdwerkers).
- **Vergroting subsidies rond mentaal welzijn**
 - Financiering voor organisaties uit andere beleidsdomeinen, zoals jeugdwerk, die gemeenschappelijke welzijnsdoelen realiseren.

Lekker in je lijf – gezondheid

Gezondheid gaat over hoe goed je lichaam functioneert en hoe goed je je voelt (Bataljong vzw, 2024a). Als je gezond bent, heb je genoeg energie om te doen wat je leuk vindt, zoals spelen, leren en afspreken met vrienden. Gezond zijn betekent ook dat je minder risico loopt om ziek te worden. Denk aan verkoudheid, griep en andere ziekten. Er zijn enkele zaken die je gezondheid kunnen beïnvloeden: gezonde voeding, lichaamsbeweging, voldoende slaap, voldoende water drinken en natuurlijk ook “een gezonde geest in een gezond lichaam”.

Verschillende leerlingen uit de schoolenquête onderlijnden een gebrek aan gratis maaltijden op school. Hoewel dit in het verleden reeds bij de directie van de Essense scholen werd aangekaart en zij dit niet als een probleem percipieerden, achten wij het als jeugdraad wel belangrijk om hierop in te zetten. Bovendien werd de eenvoudige toegang tot verslavende middelen in onze grensgemeente ook aangehaald als onderliggende factor voor gezondheid, al trad dit enkel bij niet-inwoners op de voorgrond.

In 2018 heeft onze Jeugdraad, samen met die van Kalmthout en Wuustwezel, een visietekst rond verslavingspreventie opgesteld alsook een open brief aan het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Bovendien ondertekenden in 2018 deze drie gemeenten het charter ‘Gezonde Gemeente’, waarbij zou ingezet worden op een positieve preventieve aanpak van het thema.

Hoewel er dus wel over het thema werd nagedacht en er enkele zaken gerealiseerd zijn (bvb. gratis water op evenementen, lokale campagne rond *Tournée Minérale*, ...), merken we op dat de gemeente Essen nog met heel wat uitdagingen op vlak van drug- en alcoholgebruik kampt. Zo merken we het gebruik van verslavende middelen sterk op in het Essens uitgaansleven, alsook binnen Essense jeugdverenigingen. Voordrinken voor een feestje, groepsdruk en het samenhorigheidsgevoel spelen hier een grote rol in.

Als gemeente is het in dit opzicht waardevol om bewuster om te gaan met de problematiek rond verslavende middelen en gericht preventiecampagnes op te zetten. Ook Politiezone Grens deelt deze mening: zij willen naar aanleiding van de groeiende problematiek graag meer campagnes opzetten in het onderwijs, maar stuiten hierbij op personeelstekort.

Politiezone Grens: “De problematiek bij onze Essense jongeren rond drug- en alcoholgebruik is groter dan ooit en preventie is broodnodig”

Aanbevelingen

- **Gratis maaltijden op school** (bvb. acties tegen lege brooddozen)
 - Samenwerken met lokale boeren en handelaars om zo op wekelijkse basis gratis fruit, groenten, soep en broodjes te kunnen voorzien.
- Preventie van verslavende middelen
 - **Taboedoorbreking rond middelengebruik** (bvb. 'Drinken om erbij te horen').
 - **Algemeen beleidsontwerp verslavende middelen binnen jeugdverenigingen.**
 - **Herziening alcoholbeleid op evenementen** (bvb. vergunning voor sterke dranken onder bepaalde voorwaarden, aanbod alcoholvrije cocktails, verhoging prijzen alcoholhoudende dranken t.o.v. alcoholvrije dranken, promotiebeperking rond alcohol in (de omschrijving van het) evenement, preventieve blaastest bij inkom evenement (bvb. Baltazaar 2018), etc.).
- **Beperking vape(damp-)shops in schoolomgevingen:**
 - Momenteel worden er vapes verkocht in enkele nachtwinkels en twee vape(damp-)shops in het winkelgebied van Essen. Deze verkooppunten liggen echter ook in de directe omgeving van Don Bosco-Mariaberginstituut, GO! Wonderwereld en Sint-Jozefinstituut, wat maakt dat de toegang tot deze middelen dus eenvoudiger wordt. Ook in de schoolenquête worden vapeshops door verschillende jongeren negatief onthaald: zij zien deze liever verdwijnen.
- **Facilitatie van politionele acties rond drugs en alcohol:**
 - Gemeente Essen kan een belangrijke facilitator zijn in het verkrijgen van voldoende middelen voor Politiezone Grens om de broodnodige drugs- en alcoholcampagnes te laten doorgaan. Wij pleiten dan ook voor een betere samenwerking tussen deze twee overheidsinstanties op dit vlak.

Bouwen aan een jeugd 'community' 02

In 2018 is er reeds door de jeugdraad een aanbeveling gedaan in het toenmalige memorandum rond het opzetten van een zogenaamd 'jeugdcentrum' in Essen. Er werd gepleit voor een laagdrempelige, goedkope ruimte, niet gebonden aan een jeugdhuiswerking, waar onze jeugd "ongeremd kan experimenteren" (Jeugdraad Essen, 2018). Tot op heden merken we dat hier vanuit de gemeente slechts weinig aandacht aan werd besteed. Uit onze schoolenquête en uit verschillende informele bevestigingen blijkt echter dat een jeugdcentrum voor onze jongeren nog steeds een belangrijk topic blijft. Dit willen wij als jeugdraad niet negeren, vandaar krijgt het opnieuw een prominente plaats in dit memorandum.

Een investering in een veilige, stimulerende plaats voor onze Essense jeugd

Wij willen het gegeven van een jeugdcentrum opentrekken. Onze aanbeveling ligt dan ook eerder in de uitbouw van een **jeugd 'community'**, aangezien we merken dat het verbindingsgegeven hier een belangrijke rol speelt. Dergelijke 'community' zou immers kunnen dienen als een 'safe space' voor alle Essense kinderen en jongeren waar de vier O's centraal staan:

Ontmoeting: een plek waar kinderen en jongeren, ongeacht hun afkomst, terecht kunnen om elkaar te leren kennen en met elkaar in gesprek te kunnen gaan over allerlei jeugdthema's;

Ontprikkeling: een plek waar kinderen en jongeren zonder oordeel terecht kunnen met hun bezorgdheden en waar zij positieve copingmechanismen aanleren (bvb. onder begeleiding van een OverKop-medewerker). Daarnaast kan deze jeugd 'community' een plek betekenen voor kinderen en jongeren waar zij even kunnen ademen en loskomen van de stress die zij op verschillende vlakken (school, financiële onzekerheid, prestatiedrang, ...) ervaren.

Ontspanning: een plek waar kinderen en jongeren zich kunnen vermaken en vrijblijvend kunnen deelnemen aan een activiteitenaanbod of open atelierwerking;

Ontdekking: een plek waar kinderen en jongeren zichzelf op een veilige manier kunnen ontplooiën en kunnen ontdekken waar hun talenten liggen, wat hen energie geeft en een plek die de mogelijkheid biedt om hun identiteit vorm te geven;

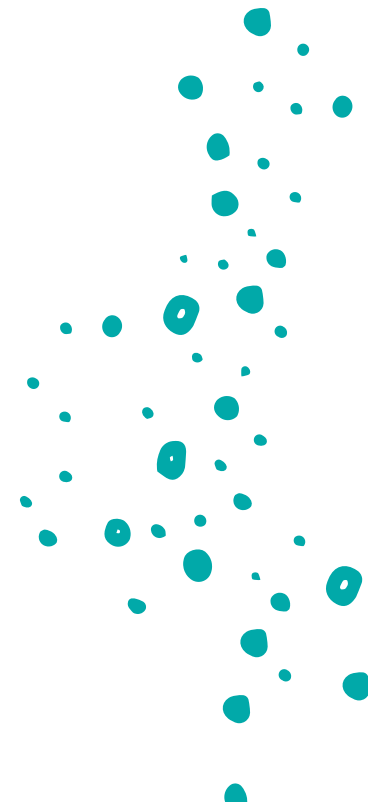
Met de komst van de huidige jeugdopbouwwerker en de realisatie van de JOT is hier al een mooi zaadje geplant, maar er zijn nog heel wat zaken die in dit opzicht gerealiseerd kunnen worden. De vraag blijft groot en het aanbod is tot op heden te beperkt.

03

Veiligheid troef!

Veiligheid kwam als belangrijkste beleidsthema naar voren in onze bevraging van de secundaire scholen. Bijna de helft van de (Essense) jongeren die deze enquête invulden, hechten belang aan veiligheid in hun gemeente. Bij de bevraging tijdens de Dag van de Jeugdbeweging vervulde dit thema een derde plaats. Dit onderwerp mag dan ook niet ontbreken in ons memorandum.

Uit de schoolenquête blijkt dat veel jongeren uit Essen zich (meestal) wel veilig in hun woonomgeving voelen. Dit veiligheidsgevoel ligt iets lager wanneer ze gebruikmaken van het openbaar vervoer, maar ook daar zijn de cijfers overwegend positief. Op straat lijken jongeren zich het minst op hun gemak te voelen. Daar voelt namelijk ongeveer een kwart van de door ons bevroegde Essense jongeren zich duidelijk weleens lastig gevallen door iemand anders. Wellicht mogen we dit cijfer zelfs nog hoger interpreteren, aangezien ruim 50% van de andere Essense jongeren hierbij liet weten dat dit meestal niet het geval is, wat er toch ook op wijst dat ze dit ooit al hebben meegemaakt.

Ook vinden dezelfde jongeren dat er te veel donkere, onveilige steegjes zijn in onze gemeente. De straatverlichting blijft te beperkt, zeker 's nachts wanneer een deel uitdooft. Belangrijk bij het doven van een deel van de lichten is dat je in het achterhoofd de verkeersveiligheid houdt. Het doven van de straatverlichting kan een directe impact hebben op de veiligheid van automobilisten maar zeker ook een indirecte impact op voetgangers en fietsers (Vias institute, 2024).

In Essen zijn er nog te veel donkere, onveilige steegjes

Wanneer we het onveiligheidsgevoel in onze gemeente bekijken - op niveau van alle inwoners en in verhouding met gelijkaardige gemeenten - in de Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur (2023b), merken we bovendien op dat de cijfers voor subjectieve onveiligheid een stuk hoger liggen dan bij andere gemeenten. Bijna 40% van de Essense inwoners voelt zich immers vaak of af en toe onveilig ten opzichte van 24% van de inwoners uit andere gemeenten met een gelijkaardig inwonersaantal. Verder zien we ook een negatieve evolutie doorheen de (laatste) jaren: zo is het aandeel Essenaren dat zich af en toe onveilig voelt in onze gemeente maar liefst verdubbeld tegenover 2017 (zie grafiek).

Grafiek: Evolutie van aandeel inwoners dat zich onveilig voelt in Essen, in procenten

Bron: Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur (2023b)

Aangezien de mate van criminaliteit in een gemeente in verband kan staan met het ervaren onveiligheidsgevoel door inwoners, staan we ook even stil bij de criminaliteitsgraad in Essen. Deze ligt anno 2022 opnieuw opvallend hoger dan bij gelijkaardige gemeenten qua inwonersaantal. Het gaat hierbij zowel om geregistreerde feiten van voltooide misdrijven als pogingen (Politie Criminaliteitsstatistieken, 2022).

Of het nu gaat over jeugd of niet, deze bevindingen geven aldus reden te meer aan ons lokaal bestuur om alert te zijn voor de veiligheid binnen onze gemeente. De aanwezigheid en het optreden van politie in onze gemeente kunnen hierbij een rol spelen. Hoewel het merendeel van de Essense jongeren uit de schoolenquête tevreden is over de politie in onze gemeente en geen behoefte aan meer politie in het straatbeeld heeft, zijn niet alle jongeren ervan overtuigd dat deze steeds vriendelijk en gepast optreden. Sommige jongeren hebben immers de indruk dat de politie in onze gemeente niet altijd de échte problematieken rond veiligheid en geweld aanpakt, maar soms de nadruk te sterk legt op drugscontroles of op het bestraffen of viseren van jongeren die bijvoorbeeld zonder handen fietsen.

Heel wat jongeren vinden dat er meer ingezet moet worden op de zoektocht naar en bestraffing van mensen die onveilige situaties creëren en anderen lastigvallen. Vooral in de avond of nacht zijn politiecontroles een must voor onze jongeren. Er wordt ook nog geopteerd voor meer veiligheidscamera's op straat en voornamelijk aan de stationsbuurt.

Al zoekt de jeugd kennelijk eerder naar veiligheidso oplossingen die buiten zichzelf liggen, toch zijn er ook wel jongeren die zelfverdedigingslessen of -workshops waardevol vinden.

Onze jongeren zouden gebaat zijn bij een gratis aanbod zelfverdedigingslessen

Tot slot hebben onze jongeren ook nood aan andere mensen of plaatsen waarbij ze terecht kunnen als ze zich onveilig voelen. Als we kijken naar de Essense jeugdverenigingen, merken we dat de leiding vaak niet beschikt over de juiste kennis of handvaten om met gevoelige materie (zoals onveilige of grensoverschrijdende situaties) om te gaan of deze te detecteren. Sommige verenigingen stellen al wel intern een vertrouwenspersoon of API aan. Dit gebeurt echter veeleer ad hoc, zonder een duidelijk of structureel kader om op terug te vallen. Hoewel jeugdverenigingen hiervoor in principe ook terecht kunnen bij hun koepels, zijn ze zich hier niet altijd van bewust of weten ze wellicht niet altijd goed waar te beginnen.

Op vlak van veiligheid zijn er zeker dus wat aanbevelingen die wij als jeugdraad met jullie willen delen.

3... 2... 1... Actie(f) (jeugd aanbod)!

04

Aanbevelingen

- **Meer goede straatverlichting** in donkere steegjes of paadjes, op fietspaden en in de publieke ruimte (bvb. fietspadje richting College Essen (grenzend aan de Nolsebaan en Rouwmoer), het Stoerwoud, het bos van Wildert, de Werf en Dreef).
- **Meer politiecontroles 's avonds en 's nachts**
- **Meer veiligheidscamera's (bvb. in stationsbuurt)**
- **Gemeentelijke ondersteuning bij uitwerking integriteitsbeleid van verenigingen**
 - Een stap-per-stap begeleidingstraject voorzien vanuit de gemeente, met oog op het leren detecteren van (onveilige) signalen, volgen van versterkende vormingen en opmaken van een beleid op maat van de vereniging, is zinvol en werkt drempelverlagend. Zet hierbij in op duurzame samenwerkingsverbanden met (boven)lokale veiligheid- en integriteitsexperten en partnerorganisaties uit de jeugdsector, zoals Pimento en De Ambrassade.
- **Gratis aanbod van lessen rond zelfontwikkeling en weerbaarheid (bvb. zelfverdedigingslessen)**
 - Een gratis of goedkoop aanbod van lessen rond zelfontwikkeling en weerbaarheid op scholen zou kunnen opgenomen worden in de uitbreiding van het buitenschools aanbod naar secundaire scholen
 - Lagere scholen kennen al wel een buitenschools aanbod, maar dit focust zich voornamelijk op sport en spel.
 - Wat betreft de lagere school zou dit in het kader van het BOA-decreet een zinvol initiatief kunnen zijn, aanvullend op het reeds bestaande aanbod van buitenschoolse opvang en activiteiten in gemeente Essen.

In Essen is er een duidelijke interesse in verschillende vormen van vrijetijdsbesteding. Dit blijkt uit onze schoolenquête, waarin bijna 4 op 10 jongeren vinden dat er meestal weinig tot niks te beleven valt in onze gemeente. Laat dit nu net iets zijn wat zo belangrijk is voor de ontwikkeling en mentale gezondheid van onze jeugd. Hoog tijd dan ook om hier verandering in te brengen.

Activiteiten & 'Fun'-damenten

Volgens de schoolenquête heerst er bij de Essense leerlingen een grote belangstelling voor recreatie en sociale activiteiten in onze gemeente, wat zich uit in de volgende zaken:

- **Een levendig nachtleven:** een meerderheid van de Essense leerlingen verlangt naar meer uitgaansmogelijkheden, zoals fuiven.
- **Recreatieve jeugdactiviteiten:** uit de analyse van de postkaartjes komt meermaals de vraag om het activiteitenaanbod voor de jeugd te vergroten, ook tijdens de verschillende vakanties.
- **Markten, vooral rommelmarkten:** een deel van de leerlingen toont interesse in markten, vooral rommelmarkten, waar ze kunnen rondsnoffen en leuke vondsten kunnen doen.

- **Populaire sportactiviteiten:** sport blijkt ook populair te zijn, met voetbal als favoriete sport, gevolgd door tennis en zwemmen, wat wijst op een sterke behoefte aan fysieke activiteit en sportieve competitie. De wens voor meer voetbalveldjes in onze gemeente wordt dan ook door enkele jongeren aangehaald.
- **Hangplekken:** verschillende jongeren in onze gemeente delen de mening dat er te weinig plekken zijn om te kunnen afspreken met vrienden, picknicken, sporten, spelen of gewoonweg relaxen. Ook uit de analyse van de postkaartjes kwam naar voren dat kinderen meer kansen willen om buiten te ravotten.

Ten opzichte van de vorige legislatuur merken we als jeugdraad **op het gebied van uitgaansmogelijkheden weinig vooruitgang in onze gemeente**. Wat fuifzalen betreft, is zaal Rex nog steeds vrijwel de enige mogelijkheid om een jongerenfuif te laten doorgaan. Ondertussen bestaat ook de JOT die o.a. bedoeld is als fuifruimte, maar buiten de vergader- en eetfunctie gaat dit zijn doel voor jongeren momenteel nog wat voorbij. Niet enkel is de ruimte niet ideaal qua toegankelijkheid en veiligheid (trap naar boven), ook wordt de ruimte nog te weinig gepromoot bij de jeugd. In het memorandum van 2018 stipte de Jeugdraad daarom al het belang van een polyvalent centrum aan (cfr. Bouwen aan een jeugd 'community'), dat mede als fuifruimte zou kunnen dienen en waar steeds een voorrangregeling voor de jeugd zou gelden. Deze behoefte werd jammer genoeg tot op heden nog niet helemaal ingelost.

De concrete plannen voor het nieuw polyvalent vrijetijdscentrum op de voormalige zwembadsite, waarvan de bouwwerken idealiter vanaf 2025 kunnen starten, is een andere piste die bewandeld zou kunnen worden. Hoewel jeugdverenigingen een hele tijd geleden (in 2018) wel werden betrokken binnen een ruime gemeentelijke bevraging hierrond, zal ook dit toekomstige centrum de noden van onze jeugd echter gedeeltelijk kunnen beantwoorden (lees: eetfestijnen, quizavonden, ...). Fuiven, alsook staande concerten, zouden immers al niet tot de mogelijkheden behoren.

Laat de stem van onze jongeren niet verloren gaan!

Verder lijken heel wat jongeren in onze gemeente leuke, openbare plaatsen voor jeugd te missen en heerst er vooral nood aan samen dingen doen. Het is van cruciaal belang om naar de feedback van jongeren te luisteren en samen te werken aan oplossingen die aan hun behoeften en wensen zoveel als mogelijk tegemoetkomen.

Aanbevelingen

Meer aantrekkelijke fuifruimtes voor de jeugd

- Het zou namelijk erg jammer zijn als onze jongeren op termijn voor de organisatie van hun fuiven naar andere gemeenten zouden uitwijken.

Nieuw polyvalent vrijetijdscentrum afgestemd op onze jeugd

- Hoewel er infrastructureel wellicht niets (ingrijpends) meer zal wijzigen aan dit project, vragen we wel om bij de komst van het nieuwe vrijetijdscentrum expliciet rekening te houden met de toegankelijkheid en laagdrempeligheid naar jeugd(verenigingen) toe: door de tarieven en huropties laagdrempelig te houden (ook kleine delen van de ruimte beschikbaar stellen), eventueel bepaalde voorrangregels voor jeugd aan het reservatiesysteem toe te voegen, ...

Meer participatiemogelijkheden voor de jeugd

- Door als lokaal bestuur bij iedere nieuwe projectfase een terugkoppeling van de plannen (lees: nieuw polyvalent vrijetijdscentrum) naar alle betrokken jongeren uit te voeren of meerdere participatierondes te voorzien, kunnen immers de meest actuele noden worden blootgelegd.

Blijvende aandacht voor onze buurtspeelpleintjes

- De afgelopen jaren werden al heel wat buurtspeelpleintjes vernieuwd. Dit vinden we als jeugdraad uiteraard fantastisch. Echter blijft het van belang om de staat van deze speelpleintjes nauwkeurig op te volgen en verouderde of gebrekkige speeltoestellen grondig te onderhouden of vervangen (bvb. Stoerwoud). Daarnaast staan er nog vele (her)inrichtingen op de planning. Aangezien de bevragingen rond speelelementen zich voornamelijk richtten tot buurtbewoners, willen we vanuit de Jeugdraad vragen om bij de volgende restauratie- of bouwplannen rond spel- en sportinfrastructuur voor jeugd op een structurele manier de nabijgelegen (lagere) scholen, met focus op lagere schoolkinderen, te betrekken. Bovendien mogen voetbalveldjes meer ingebed worden in de ontwerpen van de buurtspeelpleintjes.

Leeftijdsuitbreiding SWAP-activiteiten (ook < 12 jaar en > 16 jaar)

- In Kalmthout (2024) doen ze, bijvoorbeeld, ook leuke SWAP activiteiten voor 8-11 jarigen. Ook jongeren ouder dan 16 vinden het fijn om samen naar, bijvoorbeeld, een pretpark te gaan, al is voor hen het vervoer vaker een issue.

Gezellige dorpskernen

Ruim 85% van de bevroegde Essense jongeren in onze schoolenquête, gaf aan (meestal) wel graag te wonen in onze gemeente. Redenen hiervoor zijn dat het een gezellige en rustige gemeente is, dat veel mensen elkaar kennen en vrienden en familie dichtbij wonen. Hieruit kunnen we in zekere zin wel afleiden dat het samenlevingsaspect (toch zeker wat betreft de nabijheid van vrienden en familie) voor onze jeugd een belangrijke rol speelt.

Uit de resultaten van de schoolenquête met betrekking tot het thema 'publieke ruimte' blijkt dat het winkelkerengebied in Essen door een grote meerderheid van de jongeren (70 tot 80%) niet gezellig wordt bevonden. Ook de nood aan meer vergroening en zitbanken in dit gebied wordt aangestipt.

Meer initiatieven zoals de Spiegeltent Heuvelplein

op

het

Aanbevelingen

- **Herinrichting winkelkerengebied** (bvb. zitbankjes, meer cafés, ...)
- **Extra groen in het straatbeeld en in de dorpskernen** (bvb. bloembakken)
- **Herinrichting Heuvelplein**
 - Doet nog veeleer dienst als parking. Zou een centrale ontmoetingsplek voor jong en oud kunnen zijn, maar doet momenteel weinig dienst hiervoor. Beperkt zich tot het aangrenzende terras van café Heuvelzicht en de sporadische evenementen die op het plein plaatsvinden (bvb. nieuwjaarsreceptie, Spiegeltent, ...), maar mag in haar mogelijkheden uitgebreid worden. Volgens de jeugdraad mogen evenementen zoals de Spiegeltent dan ook veel frequenter plaatsvinden en ook meer aan de jeugd gelinkt worden.

05 Onderweg naar morgen

Verkeer en mobiliteit blijft een belangrijk thema voor (een kwart van) de Essense jongeren. Uit verschillende recente bevestigingen in Essen blijft dit thema toch wel naar boven komen. In het vorige memorandum bespraken we ook al dat dit voornamelijk een lange termijn visie vraagt. Wel worden in dit memorandum enkele zaken aangekaart waarin onze gemeente zou kunnen investeren.

Verkeer

Uit onze recente bevestigingen blijkt dat de fietsende en wandelende jeugd zich wel veilig voelt in Essen. Toch wensen ze dat er wat meer aandacht besteed wordt aan de verbetering van het onderhoud van de wegen en vooral kleine fietspaden zodat ze veilig blijven. Ook moet er meer ingezet worden op (nachtelijke) straatverlichting bij deze fietspaden (cfr. Veiligheid troef!).

De jeugd geeft aan nood te hebben aan duidelijkheid. Zo zijn ze geen fan van fietssuggestiestroken, maar wel van afgebakende fietspaden. De speelstraten worden als fijn ervaren, toch zouden deze nog duidelijk aangekondigd mogen worden.

Een veilige en transparante verkeersdoorstroom in Essen

Het kruispunt aan de kerk van Essen-Centrum wordt vooral aangehaald als een gevaarlijk punt zowel voor fietsers als automobilisten. Het is niet altijd goed zichtbaar of er verkeer aankomt bij de bocht. Ook het kruispunt Huybergsebaan-Kalmthoutse steenweg wordt als gevaarlijk aangegeven. Bolle verkeersspiegels mogen helaas niet meer, maar vlakke verkeersspiegels nog wel, deze kunnen een hulp bieden!

Aanbevelingen

- **Vlakke verkeersspiegels in bochten of kruispunten** (bvb. Huybergsebaan x Kalmthoutse Steenweg, Kammenstraat x Stationsstraat, Fietspad Stybarplein, ...)
- **Afgebakende fietspaden** i.p.v. fietssuggestiestroken
- **Kruispunt Kerk Essen-Centrum verkeersveiliger** maken voor zwakke weggebruiker.
- **Meer controle van de staat van wegen** (bvb. Oude Baan, Bremakker...) en dit dan ook sneller terug herstellen.
- Een **verplicht lespakket voor middelbare scholen over verkeersregels**
 - Regels die je als voetganger en fietser moet naleven (bvb. waar en wanneer voorrang, afstappen bij een zebepad, achter elkaar of naast elkaar fietsen, richting aangeven, gedrag op de weg...)
- **Andere vormen van mobiliteit** dan de niet-duurzame gemotoriseerde voertuigen.
 - De aanwezigheid van deelauto's (bvb. aan de Heuvelhal en de Spoorwegstraat) en deelfietsen (bvb. aan de stations van Wildert en Essen, aan de bushalte aan de Postbaan/Rijkmakerslaan en aan het Heuvelplein) is alvast een goed begin, maar blijvend investeren in goede fiets- en wandelinfrastructuur is een must. Daarvoor is vaak een lange termijn visie noodzakelijk zodat kleine belangrijke trage wegen niet worden vergeten.

Lijn 12 & buslijnen – mobiliteit

De helft van de Essense jongeren vindt dat ze zich goed kunnen verplaatsen met het openbaar vervoer in Essen. Toch is er ook een helft die dit een zeer belangrijk werkpunt vindt.

De treinloze weekends wordt aangehaald als een groot probleem. Het alternatief van de vervangbussen blijkt niet kwalitatief te zijn omdat de reizigers dan aanzienlijk langer onderweg zijn. Wij vinden het als jeugdraad belangrijk dat onze jeugd zich met het openbaar vervoer ook vlot kan verplaatsen naar vrijetijdsactiviteiten, evenementen en fuiven in andere gemeenten en in Antwerpen.

De laatste drie jaar zijn er 56 weekends zonder treinen geweest. Dit is absurd.

Heel veel leerlingen zijn afhankelijk van trein en/of bus om op school te geraken. Het niet stipt rijden of vaak afgeschapt worden van deze vervoermiddelen heeft een negatieve invloed op de aanwezigheid van deze leerlingen op school. Dit moet ingetoomd worden.

Aanbevelingen

- **Kwaliteitsvolle en betaalbare verbindingen met het openbaar vervoer**
 - De gemeente moet druk blijven zetten op de Vlaamse vervoersmaatschappij De Lijn en de NMBS voor een regelmatig aanbod (bvb. ruimere rijtijden, late avond- en nachtritten, meer frequentie tijdens de weekends, twee L-treinen per uur (bvb. station Wildert)). Bovendien moeten de werken aan de spoorwegen herzien worden (bvb. werken meer 's nachts laten plaatsvinden of beperkt overdag, niet in meerdere weekends van dezelfde maand) zodat de reizigers hier niet de dupe van zijn. Enkel op die manier zullen mensen grijpen naar deze alternatieven en laten ze de auto thuis.
- **Stiptheidsmetingen doen voor bussen/treinen** en dit ook nadien bespreken met De Lijn en NMBS

Inclusief *alstemblief?*

We leven in een superdiverse samenleving, gekenmerkt door verschillende culturen, leeftijden, identiteiten en ideeën. De ruimte creëren om mensen uit verschillende contexten met elkaar in contact te laten komen en van elkaar te laten leren, zorgt ervoor dat je als samenleving groeit en als individu jouw blik op de wereld en andere mensen verruimt. Maar de weg naar zinvol samenleven in diversiteit verloopt niet altijd zonder slag of stoot. Ondersteuning vanuit de jeugddienst, gemeente of andere beleidsorganen is dan ook belangrijk om hierin te kunnen slagen.

Hoewel dit thema uit de bevragingen bij onze jongeren een minder populaire plaats kreeg, is het belang ervan en de verwevenheid met andere beleidsthema's niet te onderschatten. Ook in onze gemeente wonen, studeren, feesten en spelen er namelijk kinderen en jongeren met diverse achtergronden en interesses samen.

Ruim 60% van onze Essense jongeren wordt af en toe geconfronteerd met armoede

De Essense jongeren uit de schoolenquête die 'Samenleven en diversiteit' als belangrijk thema selecteerden, voelen zich overwegend ook goed in hun buurt. De overgrote meerderheid van deze jongeren is er ook van overtuigd dat iedereen uit hun omgeving elkaar (meestal) wel met respect behandelt en dat gemeente Essen op enkele tot veel plaatsen rekening houdt met personen met een beperking.

Voorts voelt de meerderheid van jongeren uit deze bevraging zich (meestal) welkom op de openbare plekken waar ze met vrienden komen. Aangezien dit alsnog bijna voor 1 op 3 van deze jongeren niet het geval blijkt te zijn, kunnen we stellen dat er zeker nog ruimte voor verbetering mogelijk is.

Heel wat Essense leerlingen komen bovendien weinig in contact met mensen van een andere culturele origine. Het is dan ook belangrijk dat onze gemeente meer inzet op ontmoeting en verbinding, zodat we een stapje dichterbij een inclusieve samenleving zonder vooroordelen (Bataljong vzw, 2024b). Het inrichten van sociale ontmoetingsplaatsen of buurtgericht werken kan in dit opzicht de sociale cohesie in een gemeente versterken en de diversiteit aan inwoners dichterbij elkaar brengen.

Niet alle jeugdvrijwilligers of -werkers hebben de tools of kennis om drempels voor kwetsbare kinderen en jongeren naar vrijetijdsaanbod weg te nemen en hen in contact te brengen met leeftijdsgenoten. Momenteel bestaat er al een zeker armoede-overlegplatform vanuit de Sociale Dienst, maar de werking hiervan en de algehele bruikbaarheid voor de jeugd zijn bij ons en andere jeugdactoren nog te weinig gekend. Aangezien ruim 60% van de Essense jongeren uit de schoolenquête aangaf af en toe geconfronteerd te worden met armoede op school, in straten of buurten van Essen, lijkt het ons essentieel om dit als gemeentebestuur aan te pakken. In 2018 werd door onze Jeugdraad reeds gepleit voor de opstart van een intersectoraal uitwisselingsplatform tussen o.a. jeugd, sport, cultuur, ... maar hier werden tot op heden helaas nog geen stappen in ondernomen.

Essen zou een aangename woon- en schoolomgeving voor ALLE kinderen en jongeren moeten vormen, ongeacht huidskleur, godsdienst, cultuur, nationaliteit of sociaal-economische status. Daarom formuleerden we ook enkele aanbevelingen of acties rond dit thema.

Aanbevelingen

- **Breng onze jongeren meer in contact met mensen uit diverse (culturele) achtergronden**
 - Bvb. organisatie van laagdrempelige evenementen en workshops (o.a. in samenwerking met scholen) zodat jongeren elkaars cultuur, gedragingen, identiteit en gewoonten leren kennen en omarmen.
 - Bvb. buurtwerking i.s.m. Groep INTRO vzw (VVSG, z.d.)
 - Bvb. een babbeltruck langs verschillende Essense wijken, waarbij mensen kunnen genieten van een koffie en een babbel terwijl ze kennismaken met (anderstalige) buurtbewoners (VVSG, z.d.)
 - Enkele jongeren uit de schoolenquête, alsook enkele afgevaardigde jeugdvrijwilligers van de Jeugdraad, gaven bovendien aan dat er meer parken, buurthuizen of -feesten in Essen zouden moeten zijn, om diverse culturen samen te brengen en te laten ontspannen.
- **Creëren van een gemeentelijk intersectoraal uitwisselingsplatform** rond inclusief jeugdbeleid (cfr. memorandum Jeugdraad 2018)
 - Ontsluit relevante informatie over (het verminderen van) participatiedrempels
 - Heeft 2-delige functie: enerzijds een forum voor dialoog, anderzijds een databank met filters naargelang topics
 - Bedoeld voor iedereen die, op vrijwillige of professionele basis, met en voor onze jeugd werkt: aanbieders van vrijetijdsactiviteiten (bvb. G-sport), jeugdverenigingen, jeugdwelzijnsorganisaties, leerlingenbegeleiders (CLB), vormingsmedewerkers (bvb. Arktos), deskundigen uit diverse diensten, ...
- **Hulpverlening en coaching van kwetsbare kinderen en jongeren** (bvb. kinderen en jongeren met een beperking, leer- of andere problematieken)
 - Reeds enkele beschikbare initiatieven in Essen (bvb. Vrij CLB Voor- en Noorderkempen en thuisbegeleiding Kadodder), maar aanbod moet meer georiënteerd zijn naar specifieke doelgroepen
 - Zie 'good practices' in andere gemeenten: bvb. Heder vzw in Kalmthout, OC Clara Fey in Brecht, ...
 - Bvb. bouwplannen site Gildenhuis (Monnikenheide-Spectrum, 2023): momenteel sprake van extra plaatsen voor (jong-)volwassenen met een beperking, maar zinvol om als gemeente samen te zitten met Monnikenheide-Spectrum om te bekijken of er een uitbreiding van het aanbod naar kinderen en jongeren met een beperking mogelijk is

07

Opgeruimd staat netjes

Ook milieu en duurzaamheid bleek uit onze jongerenbevragingen een minder populair thema te zijn, maar is daarom niet minder belangrijk. De gezondheid van onze planeet heeft immers een rechtstreeks effect op onze eigen levenskwaliteit. Denk maar aan het water dat we drinken of de lucht die we dagelijks inademen. Dat we zorg moeten dragen voor ons milieu is dus zeker. Niet enkel voor onszelf, maar ook voor alle dieren en planten en toekomstige generaties die het recht hebben om in een mooie, schone en gezonde wereld en gemeente te leven.

Wie punten spaart met de
UitPAS, krijgt extra
vergroening in de
(voor)tuin

Uit onze schoolenquête komt regelmatig naar boven dat Essen niet altijd even proper wordt bevonden door de plaatselijke jeugd. Er slingert veel zwerfvuil rond, beken zijn vuil en er staan te weinig vuilbakken in de dorpscentra. Bijna 1 op 3 leerlingen gaf aan dat het probleem met extra vuilnisbakken eenvoudigweg opgelost kan worden.

Ongeveer 6 op 10 bevroagde Essense jongeren vinden dat Essen kleurrijk en mooi is. Volgens de overige 39% is er dus nog wel heel wat werk aan de winkel. Als we kijken naar de opmerkingen die de jongeren konden plaatsen, wordt er enkele keren gevraagd naar extra groen in het straatbeeld en niet enkel in de mooie bossen die talrijk aanwezig zijn in Essen.

De helft van de bevroegde Essense jongeren vindt dat Essen te weinig doet om het milieu te beschermen. Wanneer er gevraagd werd aan de jeugd of onze gemeente voldoende een duurzame en milieubewuste levensstijl stimuleert, valt het op dat bijna 40% aangeeft dat ze dit niet weten. Veel jongeren lijken dus niet echt op de hoogte te zijn van wat er op beleidsniveau gebeurt om het milieu te verbeteren.

Aanbevelingen

- **Meer vuilnisbakken in het Essens straatbeeld** (bvb. in het winkelkerengebied van Essen, Beliestraat, Wildertse Duintjes, Rose Grononpad, wandelgebieden en fietspaden)
 - We streven als jeugdraad naar een gemeente waarin zoveel mogelijk straten van vuilnisbakken voorzien zijn
 - De gemeente moet een verplichting invoeren om een vuilnisbak te plaatsen bij de (her-)aanleg van straten of publieke ruimtes
- **Meer en betere (info-)campagnes tegen zwerfvuil én voor een milieubewuste levensstijl** (ook gericht op individuen!)
 - Bvb. Mooimakers: de gemeente probeert deze actie binnen scholen en verenigingen te faciliteren, maar dit valt in het algemene straatbeeld nog niet erg goed op
 - Naast groepsgerichte initiatieven is individuele inzet nodig om tot succesvolle en duurzame verbeteringen op milieugebied te komen
 - De rol van een lokaal bestuur bestaat er dus in om individuele burgers aan te sporen om milieubewuster te leven (a.d.h.v. gerichte infocampagnes met eenvoudige en haalbare acties voor jong en oud)
- **Extra vergroening in het Essens straatbeeld**
 - Bvb. Actie via UitPAS-systeem: Essenaren punten laten sparen die ze kunnen inruilen voor een extra boom/struik in hun (voor-)tuin

Alle dromen op een rijtje

We dromen van toegankelijke en laagdrempelige professionele hulpverlening, waarbij uitwijken naar buurgemeenten niet langer nodig is. Een kenbaar vormingsaanbod en het vergroten van de subsidies rond mentaal welzijn voor organisaties die hierop inzetten. We dromen van een schoolcarrière zonder lege brooddoos voor ieder kind. We zetten in op het preventief werken rond het gebruik van verslavende middelen.

We dromen van een jeugd 'community' waar ontmoeting, ontspanning, ontdekking en ontprikkeling centraal staan. Waar ieder kind en iedere jongere zich veilig voelt. Maar ook van goede verlichting in de publieke ruimte. Van een sterkere inzet op de zoektocht en de bestraffing van mensen die het onveilig maken voor anderen. We dromen van gemeentelijke ondersteuning bij de uitwerking van een integriteitsbeleid van iedere vragende vereniging, van een gratis aanbod van lessen rond zelfontwikkeling en weerbaarheid.

We dromen van meer aantrekkelijke fuifruimtes voor jongeren. Van een nieuw polyvalent vrijetijdscentrum dat afgestemd is op onze jeugd. We dromen van buurten vol leuke buurtspeelpleintjes zoals er de afgelopen jaren al gecreëerd werden, waarbij de dromen van onze kinderen in de praktijk wordt omgezet.

We dromen van gezellige dorpskernen: gezelligheid, groen in het straatbeeld en een centrale ontmoetingsplek op het Heuvelplein.

We dromen van een verkeersveiliger Essen: betere staat van de wegen, afgebakende fietspaden, duurzame vervoermiddelen waarbij de zwakke weggebruiker voorrang krijgt. We dromen van een evident openbaar vervoer waar een jongere op eender welk moment gebruik van kan maken, in de week én in het weekend!

We dromen van sociale ontmoetingsplaatsen en buurtgericht werken om de sociale cohesie te versterken en ons dichterbij elkaar te brengen. We dromen van een intersectoraal uitwisselingsplatform waar zowel professionals als niet-professionals hun kennis kunnen delen. Waar vragen gesteld kunnen worden en waar men elkaar helpt om de participatiedrempels voor kwetsbare kinderen en jongeren in Essen te verminderen.

We dromen van een proper Essen met meer campagnes tegen zwerfvuil. Waar Essenaren worden gestimuleerd om milieubewust te leven en waar meer vuilnisbakken en vooral extra vergroening het Essense straatbeeld opvullen.

We dromen van een Essen waar de stem van kinderen en jongeren telt en waar deze dromen gerealiseerd kunnen worden !

Bedankt!

Dit memorandum was niet hetzelfde geweest zonder de hulp van vele jongeren. Wij bedanken dan ook graag de jeugddienst voor hun ondersteuning bij de bevragingen en de ondersteuning in het proces. Graag bedanken wij ook de scholen die meewerkten met de postkaartjes en de enquêtes. Wij bedanken ook al onze respondenten. Door hen kregen wij nog een beter zicht op wat de kinderen en jongeren nu echt belangrijk vinden. Ook bedanken wij onze jeugdbewegingen en hun afgevaardigden tijdens de algemene vergaderingen van de jeugdraad. Ten slotte bedanken wij u ook voor het aandachtig lezen van dit memorandum en hopelijk hier ook echt mee aan de slag te gaan.

Referentielijst

Bataljong vzw (2024a). *Thema: mentaal welzijn & gezondheid*. [PDF-document]. Debattle. Geraadpleegd op 11 april 2024, van <https://debattle.be/media/157/mentaal-welzijn-en-gezondheid.pdf>

Bataljong vzw (2024b). *Thema: samenleven en diversiteit*. [PDF-document]. Debattle. Geraadpleegd op 26 mei 2024, van <https://debattle.be/media/167/themadossier-samenleven-en-diversiteit.pdf>

Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur (2023a). *Geluksg gevoel*. Gemeente-Stadsmonitor. Geraadpleegd op 31 mei 2024, van https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/interactieve-toepassing?gemeente=Essen&indicator=ZO_S_04

Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur (2023b). *Onveiligheidsgevoel in de gemeente*. Gemeente-Stadsmonitor. Geraadpleegd op 31 mei 2024, van https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/interactieve-toepassing?gemeente=Essen&indicator=SA_S_32

Burgerbevraging Gemeente-Stadsmonitor, Agentschap Binnenlands Bestuur (2023c). *Tevredenheid over de gezondheidsvoorzieningen*. Gemeente-Stadsmonitor. Geraadpleegd op 31 mei 2024, van https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/interactieve-toepassing?gemeente=Essen&indicator=ZO_S_06

Gemeente Kalmthout (2024) *SWAP zomer 2024*. Geraadpleegd op 15 juni 2024, van <https://kalmthout.be/swap/>

Jeugdraad Essen (juni, 2018). *Memorandum*. [PDF-document]. Geraadpleegd op 26 mei 2024, van <https://www.essen.be/sites/default/files/2023-11/2018-jeugdraad-essen-memorandum.pdf>

Monnikenheide-Spectrum (25 oktober, 2023). *Sloop Gildenhuis start begin november*. Geraadpleegd op 31 mei 2024, van <https://www.monnikenheide-spectrum.be/nl/nieuws/214/sloop-gildenhuis-start-begin-november>

Politiële Criminaliteitsstatistieken (2022). *Criminaliteitsgraad*. Gemeente-Stadsmonitor. Geraadpleegd op 31 mei 2024, van https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/interactieve-toepassing?gemeente=Essen&indicator=SA_01

Vias institute (2024). *Doven van straatverlichting*. Geraadpleegd op 8 juni 2024, van: <https://www.vias.be/nl/bedrijven-en-overheden/consulting/infrastructuur/doven-van-straatverlichting/>

VVSG (z.d.). *Buurtwerking met laagdrempelige activiteiten*. Geraadpleegd op 26 mei 2024, van <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/buurtwerking-met-laagdrempelige-activiteiten>